SOTSIAALMINISTEERIUM

Teie .....

Meie 11.10.2002 nr 1-6/4836

Hr. Jüri Kõrge
Peakontrolör
Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 TALLINN

Esituskiri

Lugupeetud härra Kõrge

Saadame Teile Sotsiaalministeeriumi kommentaarid ja ettepanekute rakendamise ajakava Riigikontrolli poolt esitatud kontrolliaruande "HIV/AIDSi ennetamise riiklikuks programmiks eraldatud raha kasutamisel esinevad riskid" eelnõule.

Lugupidamisega

Siiri Oviir
Sotsiaalminister

LISA:
Sotsiaalministeeriumi kommentaarid ja ettepanekute rakendamise ajakava Riigikontrolli eelnõule 5 lk 1 eks.

Tiia Pertel 626 9730

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 14.10.02 Reg nr 2-7.1-TR/02/1466-2

Gonsiori 29
15027 TALLINN

tel. 626 9700
faks 699 2209

Reg. nr. 70001952
Internet: http://www.sm.ee
E-post:smin@sm.ee

Sotsiaalministeeriumi kommentaarid ja ettepanekute rakendamise ajakava Riigikontrolli poolt esitatud kontrolliaruande "HIV/AIDSi ennetamise riiklikuks programmiks eraldatud raha kasutamisel esinevad riskid" eelnõule.

HIV/ AIDSi ja teiste sugulisel teel levivate haiguste ennetamise riiklik arengukava aastateks 1997-2001 kiideti heaks Vabariigi Valitsuse poolt 25. novembril 1997.a istungi protokolli nr 56 päevakorrapunktiga nr 9.
2001. aasta jooksul töötati Sotsiaalministeeriumi eestvedamisel välja ja kinnitati Vabariigi Valitsuse 16. jaanuaril 2002.a. korraldusega nr. 33 uus programm "HIV/AIDSi ennetamise riiklik programm aastateks 2002-2006." Riigikontroll auditeeris riske, mis esinesid riigieelarvest 2001 aastal HIV/AIDSi ja teiste sugulisel teel levivate haiguste ennetamise riiklikule arengukavale ja 2002 aasta esimeses kvartalis HIV/AIDSi ennetamise riikliku programmi aastateks 2002-2006 eraldatud raha kasutamisel Sotsiaalministeeriumis, Tervisekaitseinspektsioonis ja AIDSi Ennetuskeskuses.

Riigikontrolli ettepanekud:

1) PROGRAMMI JUHTIMINE

1. Nõuda AIDSi ennetamise programmi tegevuskavade kvaliteedi parandamist ning kinnitada need õigeaegselt.

Sotsiaalministeerium:

- 2003. aasta tegevuskava kvaliteedi tõstmiseks ning planeeritavate tulemuste paremaks hindamiseks töötatakse sel aastal koos tegevuskavaga välja ka programmi eesmärkide saavutamiseks vajalike tulemuste hindamise süsteem koos indikaatoritega.
- 2003. aasta programmi tegevuskava koos eelarvega kinnitatakse õigeaegselt.

2. Korraldada järelevalve ennetustegevuse üle.

Sotsiaalministeerium:

- 2002. aastal loodi Sotsiaalministeeriumis kõikide riiklike tervishoiuprogrammide juhtimise kvaliteedi ja sihipärasuse kontrollimiseks järelevalvekomisjon, mida juhib tervishoiu asekantsler ning kuhu kuuluvad lisaks vastutavatele osakondadele ka finants-eelarve-, õigus- ning siseauditi osakonna esindajad.
- Alates 2002. aasta oktoobrist hakkab Vabariigi Valitsus regulaarselt, üks kord kvartalis, riiklikul tasemel arutama erinevate ministeeriumite HIV/AIDSi programmi tegevuskavade täitmist.
- 2003. aasta tegevuskava kvaliteedi tõstmiseks ning planeeritavate tulemuste paremaks hindamiseks töötatakse sel aastal koos tegevuskavaga välja ka programmi eesmärkide täitmise hindamise indikaatorite süsteem.

3. Leida võimalusi käivitada programm projektipõhiselt , leides teisigi täitjaid lisaks AIDSi Ennetuskeskusele.

Sotsiaalministeerium:

- 2003. aastast tugevdatakse HIV/AIDS-i ennetustegevuse programmi Sotsiaalministeeriumi poolset juhtimist ja kaalutakse võimalust programmijuhi ja projektijuhtide ületoomist/tööle võtmist Sotsiaalministeeriumi rahvatervise osakonna koosseisu.
- Alates 2003 aastast on planeeritud programmi elluviimise üleviimine projektide põhiselt st igal projektijuhil on konkreetselt määratletud vastutusala ning selgelt kirjeldatud ülesanded.
- Seni programmi poolt kasutatavate rahaliste vahendite ulatus ei ole võimaldanud tellida töid avaliku konkursi korras ja erinevate teenuste pakkujate ring on olnud suhteliselt piiratud (Nt: anonüümse testimise ja nõustamise teenuse pakkumine eeldab hea väljaõppega nõustajate olemasolu).
- 2002. aasta teisel poolel alustame ettevalmistustöid programmi raames tehtavate tööde ostmiseks 2003. aastal avaliku konkursi korras koostöös kohalike omavalitsustega (Nt: süstalde vahetus ja nõustamine, anonüümne testimine ja nõustamine).

4. Tagada, et programmi prioriteedid oleksid eelarvega kaetud.

Sotsiaalministeerium:

- 2002. aasta oktoobris kinnitab sotsiaalminister HIV/AIDSi 2003. aasta prioriteedid, mida arvestavalt programmi meeskond töötab välja koostöös programmi juhtkomiteega 2003. aasta tegevuskava. Sotsiaalminister kinnitab 2003. aasta tegevuskava koos eelarvega 2003. aasta alguses.
- Kontsentreeritud epideemia olukorras nakkuse leviku piiramiseks ohurühmadelt tavaelanikkonnale on vajalik kiire, eesmärgipärane ja stabiilselt rahastatud kuluefektiivne tegutsemine kogu ühiskonna koostöös. Epideemiale konstruktiivselt vastamiseks on vajalik hea koostöö kõigi sektorite (avalik, era- ja kolmas sektor) vahel ja suurte lisaressursside olemasolu/hankimine infrastruktuuri loomiseks ja inimressursside arendamiseks, et epideemiale adekvaatselt vastata igal tasandil (riiklikul ja kohalikul tasandil). 2002. aasta septembris koostati ja esitati Sotsiaalministeeriumi koordineerimisel taotlus fondile: *The Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria.* Fondi kaudu pakutakse suuremahulist lisafinantseerimisvõimalust täiendamaks riiklike programmiliste tegevuste elluviimist. Taotluse koostamisse olid kaasatud erinevate sektorite, sihtrühmade ja MTÜ-de esindajad.

5. Kinnitada detailsemalt Tervisekasvatuse Keskusele juhtimiseks eraldatud rahasumma.

Sotsiaalministeerium:

- Eesti Tervisekasvatuse Keskuse juhtimiskulud olid 2002. aastal detailselt kinnitatud.
- 2003. aastal nõutakse riiklike rahvatervise programmide juhtasutuste kuni 2,5% programmi haldamiseks määratud kulude lahtikirjutatud kujul esitamist koos programmi tegevuskava ja eelarve esitamisega.

6. Vaadata läbi senine programmi juhtimise ülesehituse otstarbekus, et kõigile osapooltele oleksid täpselt selged nende kohustused ja vastutus, arvestades ühtlasi:
- AIDSi Ennetuskeskuse eraldamise vajadust Tervisekaitseinspektsiooni koosseisust;
- et olemasoleva struktuuri jätkumisel ei saa Tervisekasvatuse Keskus täies mahus täita oma funktsioone programmi juhtasutusena.
Sotsiaalministeerium:

- HIV/AIDSi valdkonna ennetustegevuse koordineerimise juhtiv roll peab olema riigil, vastavalt Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud riiklikule HIV/AIDSi programmile on antud valdkonnas koordineeriv roll määratud Sotsiaalministeeriumile.
- AIDSi Ennetuskeskus on plaanis eraldada Tervisekaitseinspektsiooni koosseisust ning kaalutakse erinevate edasise tegevuse võimaluste vahel.

2) AIDS-i ENNETUSKESKUS PROGRAMMI TÄITJANA.

1. Küsida AIDSi Ennetuskeskuselt aruandlust programmiväliselt saadud summade kohta ning võtta seda arvesse programmi eelarve kujundamisel.

- Tervisekaitseinspektsiooni osakond AIDSi Ennetuskeskus ei saa programmiväliselt rahalisi vahendeid, kuid ta aitab otsida ja taotleda keskusega tihedalt koostööd tegevatele MTÜ-dele lisavahendeid erinevate rahastajate kaudu. Paljud AIDSi Ennetuskeskuse töötajaid kuuluvad, lisaks oma põhitööle, samade MTÜ-de juhtorganitesse või juhivad ja koordineerivad nende MTÜ-de poolt ellu viidavaid projekte.
- 2002. aasta suvel alustatud HIV/AIDSi valdkonnas tegevuste ja tegijate kaardistamisega erinevate osapoolte koostöös (Sotsiaalministeerium, Tallinna Linnavalitsuse Sotsiaal- ja Tervishoiuamet jne).

2. Töötada välja ja viia ellu epidemioloogilise olukorra ja riskikäitumise seire süsteem.

- Alates 01.07.02 alustas tööd programmi monitooringu- ja hindamissüsteemi projektijuht, kelle üheks ülesandeks on kirjeldada eksisteerivat HIV/AIDSi epidemioloogilise seire süsteemi kõigis sektorites ning esitada ettepanekud epidemioloogilise seiresüsteemi parandamiseks ning käitumusliku seiresüsteemi arendamiseks.
- On alustatud HIV-nakkuse juhtumi teatamise TEATISE täiendamist ja kaasajastamist koostöös Tervisekaitseinspektsiooni, Lääne-Tallinna Keskhaigla Nakkuskeskuse esindajate ja HIV/AIDSi programmi monitooringu- ja hindamissüsteemi projekujuhiga.

3) VIIRUSEVASTASTE RAVIMITE RIIGIHANKE LÄBIVIIMINE JA RAVIMITE KASUTAMINE

1. Juhtida Ravimiameti tähelepanu aruandluses esinevatele puudujääkidele.

- Ravimiametile tehakse sellekohane märgukiri ning nõutakse puudujääkide kõrvaldamist.

2. Kaaluda, kas viirusevastaseid ravimeid muretseda programmi raames – alternatiivid oleks eraldada selleks raha sihitusega riigieelarvest või kompenseerida neid Haigekassa kaudu.

- Haigekassa kaudu kompenseeritakse HIV-positiivsetele rasedatele Retrovir, kuna sellega hoitakse väga efektiivselt ära viiruse levikut emalt-lapsele.
- Haigekassa kaudu kompenseeritakse ravimeid ainult kindlustatutele, kuid programmi teise eesmärgi kohaselt peavad raviteenused olema kättesaadavad kõigile HIV-positiivsetele, kes seda vajavad.
- Antiretroviirusravi kulusid on hoitud teadlikult eraldi Eesti Haigekassa kuludest, kuna 3-4 aasta pärast on prognoositav küllaltki suur ravivajajate arvu tõus, mis võib hakata konkureerima muude ravikindlustuskuludega.
- Alates 2001. aastast on riigieelarve seaduse kinnitamisel antiretroviirusravimitele minev summa näidatud eraldi programmi kuludes.

3. Lahendada kindlustamata HIV-positiivsete isikute immunoloogiliste uuringute ja ravi rahastamise küsimus.

Sotsiaalministeerium:

- 2003. aasta HIV/AIDSi programmi eelarvest on planeeritud finantseerida mittekindlustatud HIV-positiivsete isikute immunoloogilisi uuringuid. 2003 aasta programmi tegevuskava töötatakse lõplikult välja 2003. aasta 10. jaanuariks ning selle kinnitab sotsiaalminister koos programmi 2003. aasta eelarvega.

4. Viia referentslabori võimsus vajalikule tasemele.

- Välisfondile *(The Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria)* on esitatud taotlus referentslabori laiendamiseks Tallinnas ja vajalike ühekordsete investeeringute tegemiseks, et Ida-Virumaal saaks alustada immuuntausta uuringute teostamist HIV-positiivsetele.

5. Nõuda järelevalve teostamist ravimite väljastamise ja kasutamise üle.

- Ravimid antakse Lääne-Tallinna Keskhaigla Merimetsa Nakkuskeskusele üle lepinguga, milles sätestatakse ravimite kasutamise aruandluse kord ja sagedus.

Kommentaarid eelnõule:

1) lk. 3 Ravimite hankimine ja kasutamine - audiitorid ei ole veendunud, et ravimite ost programmi rahast on nende muretsemiseks õige moodus – ravimite ost ei tohiks sõltuda raha eraldamisest programmile.

Sotsiaalministeerium:

- Alates 2001. aastast on riigieelarve seaduse kinnitamisel ravimitele minev summa eraldatud programmi kuludest.
- Haigekassa kaudu kompenseeritakse ravimeid ainult kindlustatutele, kuid programmi teise eesmärgi kohaselt peavad raviteenused olema kättesaadavad kõigile HIV-positiivsetele isikutele, kes seda vajavad.
- Antiretroviirusravi kulusid on hoitud teadlikult eraldi haigekassa kuludest, kuna 3-4 aasta pärast on prognoositav küllaltki suur antiretroviirusravi vajavate isikute arvu tõus, mis võib haigekassa kuluna hakata tõsiselt

ohustama teiste tervishoiuteenuste osutamise mahtu ja muid ravikindlustuskulusid.

2) Lk. 9 on toodud programmi juhtimise skeem 2002 aastal *Sotsiaalministeerium:*

- Palume lõpparuandes skeem välja jätta, kuna see ei kajasta HIV/AIDSi programmi juhtimise skeemi 2002 aastal, sest programm ei tööta projektide põhiselt.

Jelena Tomasova
Rahvatervise osakonna juhataja asetäitja
osakonna juhataja kt. ülesannetes

Tiia Pertel
Rahvatervise osakonna
peaspetsialist

04. 10. 02.